

KÜLÖNFÉLÉK.

Honerus ünnep. Az ág. evangélikusok Brassóban a jó Honterusnak emlékszobrot állítottak. Első sorban Brassó neki köszöni reformatioját és a hálás utódok egy szoborral örökítették meg reformatoruk alakját. A szobrot Harro Magnusson berlini művészszel készítették és aug. 21-én nagy ünnepélyességgel leplezték le. A beszédekben gondosan kerültek minden politikai vonatkozást s az ünnepély a meghívott hatóságok és testületek képviselőire a legjobb benyomást tette. Az állam színeinek teljes mértékben megadták a tiszteletet és csaknem feltűnőleg számos nemzeti lobogót alkalmaztak. Vendégek különben voltak jelen Németországból is, köztük Dr. Virchow, a berlini egyetem tudós tanára, ki széles látóköréről itt is bizonyosságot tett és fajrokonainak okos dolgokat mondott. Történelmi társulatuk gyűlésén Dr. Virchow arra buzdította hogy: „igyekezzenek megismerkedni a magyar tudományossággal, mert a magyaroknak jeles és a külföldön is tisztelt tudósai vannak. Tartsák büszkeségüknek, hogy magyar polgárok lehetnek“. — Örömmel jegyezzük fel a sikerült ünnepélyt.

Iskolai értesítők az 1897–98. tanévről. *A kolozsvári unitárius Collegium értesítője* Boros Sándor igazgató gondos szerkesztésében Fekete Gábor isk. f. gondnok lendületes beszédjét közli, melylyel Gálfi Lőrincz r. tanár beiktatási ünnepélyét megnyitotta. Következik rá a beiktatott tanár székfoglaló értekezése: *Platon tanítása a lélek halhatatlanságáról* és az igazgató üdvözlő beszéde. A papnevelő intézet, a főgymnasium és a kapcsolatos elemi iskola külső és belső életére vonatkozó adatok képét nyújtják annak a csendben folyó munkának, mely az intézet életét kitölti. A rendes tanárok száma egygyel szaporodott. A múlt évben elhunyt Sárdi Samu tanár helyére Pálfi Márton, Domonkos Károly eltávozásával megürült mennyiségtan — természettani tanszékre dr. Kaufmann György végzett tanárjelöltek nevezettek ki. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az 1890-ben kötött szerződést módosított alakjában megerősítette s ezzel az iskola gyorsabb menetű fejlődését lehetővé tette. A papnevelő intézet szervezetében az a lényeges haladás történt, hogy a rendes hallgatók a vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélye alapján az egyetem bölcsészeti karára rendes hallgatókkul beiratkozhatnak. Most már — mint az értesítőben olvassuk — „magasabb fokú és széleskörű“ ismeretekkel bocsáthatja el az intézet a hallgatóit. A gymnasiumban felvétetett 304 tanuló, vizsgálatot tett 256. A felvett tanulók közül 172 unitárius. A bukottak száma 87, kik közül 27 osztályismétlésre útasított. Feltűnő a bukottak nagy száma az I. és II. osztályban. Ha az elégtelenek okát keressük, ott kell azt találnunk, hogy a népiskola 4. és a gymn. I. osztálya között nagy űr van minden áthidalás nélkül. Ezt az ugrást a tanulók közül nagyon sokan még a II. osztályban is megérik. A felekezeteknek régebben ú. n. *előkészítő* osztálya, melyet az országos törvény nem ismer, úgy látszik, rationalis okokon nyugodott.

A székely-keresztúri unitárius gymnasium értesítője. Összeállította Sándor János igazgató. Örömmel olvassuk az értesítőből, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter két ízben 1500 forint rendkívüli fenntartási államsegélyt utaltványozott az intézetünknek. Csekély segély biz-ez, de kezdetnek ez is elég, mert azt jelenti, hogy végre a magas kormány is belátta az intézetnek nélkülözhetetlenségét nemcsak az egyházi, hanem a nemzeti cultura szolgálatában is. Ez öt osztályú iskolába 178 tanuló vétetett fel s példa van arra is elég, hogy az iskolák rossz territorialis elhelyezése miatt 100—120—140 tanulóért nyolcz osztályú iskolák tartatnak fenn. Már ez az egy statisztikai adat is a mellett szól, hogy ez a gymnasium egyelőre 6, később 8 osztályúvá fejlesztve, mindig meg fogja találni a tanulóit succrescentiát. Unitárius tanuló volt 99, számban következnek az ev. ref. és a gör. kel. vallásúak. A könyvtárak megfelelően gyarapodtak, hanem a szertárak gyarapítására nagyobb figyelem volna fordítandó. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy az értesítők rendeltetésük szerint az iskola életével valamiképp összefüggő adatokat kell hogy tartalmazzák. Már az, hogy valaki a vármegyei törvényhatósági bizottságnak választás folytán, vagy adója alapján tagja, édes keveset függ össze az iskola munkájával. Ez hát értesítőbe nem tartozó adat. E kérdés tekintetében azonban az értesítők összeállítói, rendszerint az igazgatók, nem járnak el egységesen és következetesen.

A tordai állami polg. fiu-, leány- és elemi leányiskola értesítője (szerk. Varga Dénes igazgató) szerint a czimben jelölt s egy igazgatás alatt álló iskolákba felvettek 651 tanuló, 128-czal többet, mint a múlt évben; ezek között nagy a románok száma (70.). Unitárius 120. A polgári fiúiskolába felvettek 211 tanuló közül latint tanult 87. A múlt évben 185 rendes tanuló közül 110 tanult latinnyelvet.

A siketnémák budapesti iskolájának keletkezését írja meg Borbély Sándor, int. tanár az iskola ez évi értesítőjében. A hasonló intézetek közt ez nálunk a hatodik.

A székely-udvarhelyi államilag segélyezett ev. ref. collegium értesítője élén Szabó András r. tanár székfoglaló értekezése áll *A Satyrdráma* czimben, mit Gönczi Lajos igazgatónak a beiktatás alkalmával mondott üdvözlő beszéde követ. Gondos szerkesztésben következnek ezután az adatok a tanév történetéhez. A tanulók közül 18 volt unitárius.

Killyéni Endre igazgató *a hosszúfalusi m. kir. állami polgári fiu- és leányiskola* értesítőjében beszámol az iskolát illető adatokkal. Az elmúlt évben a polg. fiúiskolával kapcsolatban a miniszter a polg. leányiskola I. osztályát is megnyitotta s a régi épület helyén egy megfelelő új épületet emeltetett. (G.)

Gyászhirek: *Kénosi Sándor József* dévai kir. közjegyző, az EMKE választmányi tagja, a hunyadmegyei unitárius egyházközség első gondnoka, egyháztanácsos, f. hó 15-én életének 55-ik évében hosszas szenvedés után jobb létre szenderült. Az elhunytat özvegye Lázár Antonia, fiai: Sándor és Béla; s testvérei: Kénosi Sándor Lajos dévai és nagyrapolti birtokos, Sándor Jozefin, özv. Elekes Pálné, Sándor Mária, Nagybarcsai Barcsay Béláné, Sándor Erzsébet és Sándor Ilona, s közelebbi rokonai: Barcsay Tamás, Elekes Pál, K. Sándor Ernő és Lázár Árpád orsz. képviselő s több más rokon siratják a legérzékenyebben. Temetése

aug. 17-én, unitárius szertartás szerint, tisztelői és barátai nagy részvétele mellett ment végbe Déván. Mely után porai a rápolti családi sirboltba szállítottattak.

— *Máté Sándor*, városfalvi unitárius lelkész, életének 47-ik s házassága 23-ik évében aug. 5-én, miután 27 éven keresztül szolgált, bevégezte munkás életét. — A korán elköltözött férfiuban Máté Béla tanárjelölt atyját vesztette.

ARANYKÖNYV.

Adakozások a Sepsí-Szent-Györgyön építendő unitárius templom-alapra.

(Ötödik közlemény.)

Péterfi Zsigmond Kolozsvárról 5 frt. Péter Sándor M.-Szt.-Benedekről 52. sz. bárczán 2 frt. Ütő Andrásné S.-Szt.-Györgyről 2 frt 50 kr. Szabó István S.-Sz.-Györgyről 2 frt 50 kr. Vallancs György S.-Szt.-Györgyről 50 kr. Takarékpénztár S.-Szt.-Györgyről 100 frt. Várositanács S.-Szt.-Györgyről 5 frt. Özv. Kis Mihályné S.-Szt.-Györgyről 100 frt. br. Bánffy Farkasné S.-Szt.-Györgyről 5 frt. Mózes András Kolozsvárról 6. és 7. sz. bárczán 10 frt. (Barabás Elek gyűjtő-ívén Alsó-Jára: Br. Kemény Ödönne 1 frt. Lázár Antal 20 kr. Harmah Jenő 30 kr. Székely János 10 kr. Székely József, Székely Mózes örsvezető 20—20 kr. Széll József csendőr 10 kr. Dávid Márton 20 kr. Török József, N. N. 10—10 kr. Asztalos Gy. 30 kr. Dávid Zsigmond 20 kr. Dávid Árpád, Szabó István 10—10 kr. Fogarasi János 20 kr. Gábor Mihály 50 kr. N. N. 20 kr. Balázs F. 50 kr. Baki Ilka 20 kr. Szuhay János 50 kr. Mészáros, Szabó M. Ferencz 20—20 kr. Alsó-júrai unitárius egyház 2 frt. Ferenczy Péter 50 kr. N. N. 15 kr. Összesen: 8 frt 35 kr.

Toroczkó-Szent-György: Imreh Péter 20 kr. Imreh János Istóké, Simon János, Szöcs Kata, Gergely Miklós 10—10 kr. Simon János kurucz 50 kr. Simon György kurator 20 kr. Nagy Geczi, Becze Miklós, Bartha Simon, Bartha János, id. Bartha János, Veres István 10—10 kr. Szabó Márton 20 kr. Györke Miklós 10 kr. Kozma Gergely 15 kr. Nagy István 10 kr. Kozma István 50 kr. Veres Mihály, Szakács Ferencz, Szabó János 10—10 kr. Salamon István 20 kr. Salamon Jánosné 5 kr. Simon József, Simon Péter 10—10 kr. Varga Miklós 20 kr. Becze Judit, Szabó Miklós ifj., Szakács János, Kozma János, Kozma József, Csucsi Ferencz, Puskás Ferencz 10—10 kr. A. Gy. 30 kr. Baron Miklós 20 kr. Demény Zsuzsa 10 kr. Györke Péter 25 kr. Mészáros Mihály 10 kr. Móricz András 20 kr. Mészáros Györgyné, Mészáros József 10—10 kr. Mészáros István 20 kr. Mészáros Miklós, Bartha János felső 10—10 kr. Tana Luiza 1 frt. Szabó Albert 20 kr. Nagy József 10 kr. Bartha Albert 20 kr. Simándi István 10 kr. Bara Mihály 20 kr. Beczó Istók 15 kr. Szakács Mihály 20 kr. Varga István 10 kr. Nagy József, Veres János, Móricz István 10—10 kr. Simándi János 20 kr. Móricz Mihály, Mészáros Boricza, Szabó Péter 10—10 kr. Egy valaki, Simon János alsó, Siménfalvi György 50—50 kr. Toroczkó-szentgyörgyi egyház 2 frt. Összesen 12 frt 85 kr

E közlemény összege . . . . . 253 frt 70 kr.

Az 1—4 közlemény „ . . . . . 253 frt 34 kr.

Együtt: 507 frt 04 kr.

Sepsí-Szent-György, 1898. aug. 19.

PÁLL SÁNDOR,
egyh. gondnok.

JÓZSEF LAJOS,
unitar. lelkész.